

ROBERT T. BOWER, **Television and the Public**, Holt, Rinehart and Winston, Inc. 1973

Viime vuosina on voimakkaasti kritikoitu mielipidetutkimuksia yhteiskuntatieteellisen tiedon lähteenä. Vaikka tähän kritiikkiin yhtyykin, ei silti voi kieltää kokonaan mielipidetutkimusten merkitystä. Jossain määrin kiintoisa uutuuus on Bowerin yhteenveto uusimmista Yhdysvalloissa suoritetuista mielipidetutkimuksista, jotka ovat kohdistuneet televisioyleisöön 1970-luvulla ja joiden tuloksia on verrattu 1960-luvun tutkimustuloksiin. Onko tiedotusvälinekäyttäytyminen tänä aikana muuttunut jollakin tavalla ja ovatko ihmiset tulleet yhä paisuvassa informaatiotulvassa kenties valikiovammiksi kuin ennen? Kun tiedetään, että joukkotiedotusvälineiden käyttö Euroopassa on seurannut sitä käyttäytymismallia, joka on vallinnut Yhdysvalloissa, on aina kiintoisaa seurata mitä Yhdysvalloissa tapahtuu.

Vuoteen 1960 mennessä televisio oli ohittanut Yhdysvalloissa sanoma- ja aikakauslehdet sekä radion viihdevälineenä. Useiden eri tutkimusten mukaan televisio oli 1960-luvun lopulla jo sivuuttanut sanomalehdet päivittäisenä tiedotusvälineenä sekä lukumäärän että käytön mukaan. Bowerin tutkimusten mukaan näyttääkin siltä, että 10 vuotta myöhemmin eli 1970-luvulla televisio — menettämättä viihdevälinerooliaan — on myös saavuttanut informaatiotulvasta aseman. On olemassa joitakin tutkimuksia, jotka osoittavat, että yleisö ei seuraisi esim. televisio uutisia pariin viikkoon lainkaan, mutta lukevat päivälehtiä. Bowerin tulokset osoittavat toista. Vuonna 1959 yleisöstä 51—57 % ilmoitti saavansa pääosan uutisista sanomalehdistä, mutta vuonna 1971 60 % sanoi saavansa pääosan uutisista televisiosta ja vain 38 % sanomalehdistä.

On myös ilmeistä, että 1960-luvun kuluessa televisio oli saavuttanut Yhdysvalloissa sellaisen »iän», että sen oli mahdollista laajentaa toiminta-aluettaan viihdeohjelmistojen ulkopuolelle. Tämä näkyikin kiihtyvässä keskustelussa television asemasta yhteiskunnassa. Kuuluisin syyte televisio uutisia kohtaan lienee varapresidentti Spiro Agnew'n vuonna 1969 esittämä syytös siitä, että ne ovat pienen, sulje-

tun ja etuoikeutetun ihmisryhmän käsissä, jotka päättävät kymmenien miljoonien puolesta mitä heille maailmasta esitetään. Uutismiehiä ei kuitenkaan valita tehtäviinsä kuten poliitikkoja, mutta he voivat silti Agnew'n mukaan mielin määrin valikoida asioita esityksissään.

Lehdistön ohella televisiota on suhteutettava radioon. Useiden, eri yhteiskuntajärjestelmissä suoritettujen tutkimusten mukaan radio koetaan yleensä kaikkein nopeimmaksi tiedotusvälineeksi, mikä myös tuntuu loogiselta. Bowerin uusien tutkimusten mukaan ihmiset eivät kuitenkaan enää Yhdysvalloissa näin koe. Tähän on tietenkin useita syitä. Tutkittava kohde, ihmisten käyttäytyminen ja televisio-ohjelmisto muuttuu ajan mukana ja on ilmeistä, että myös television kokeminen nopeaksi tiedotusvälineeksi on hitaasti mutta varmasti kasvamassa. Kun tutkittiin, mistä yleisö saa tuoreimmat uutiset nopeimmin, vastasi 55 % koko väestöä edustaneesta otoksesta saavansa ne televisiosta ja vain 39 % radiosta — sanomalehdistä vain 6 %. Karl Erik Rosengrenin (1973) Ruotsissa suorittamien tutkimusten mukaan on televisio käytetyin uutiskanava silloin, kun uutistapahtumat ovat jotenkin ennalta ennustettavissa, mutta radio voittaa television silloin, kun jotakin odottamatonta tapahtuu. Myös Bowerin tutkimukset vahvistavat tämän näkemyksen. Kun tutkittiin Apollo 13 lennon odottamattoman onnettomuuden uutisointia, havaittiin, että radio oli tärkein tietolähde. Kun tiedustellaan ihmisiltä yleisesti, minkä tiedotusvälineen he kokevat tärkeimmäksi tietojensa lähteeksi, niin vastaukseksi saadaan televisio, mutta kun kysymystä tarkennetaan jonkin tapahtuman suhteen, saattaa tulos muuttua.

Television muuttuminen yhä enemmän uutis- ja informaatiotulvaksi on vain yksi osa Bowerin kirjaa. Muilta osin kirja on varsin yksitoikkoista Gallup-tilastointien luetteloa, niinkuin tämäntyyppiset kirjat yleensä. Tietyillä varauksilla niistä voi kuitenkin löytää äskeisen tyyppisiä pikkutietoja, jotka kokonaiskehityksen puitteissa saavat mielenkiintoisen tulokinnan.

Tapio Varis